

Aanwijzing voor de kandidaat

Als in een vraag staat dat je een hoofd- of kernconcept moet gebruiken, dan gebruik je in het antwoord die elementen uit de omschrijving van het hoofd- of kernconcept die nodig zijn om de vraag juist te kunnen beantwoorden.

Opgave 1 LEGO

Bij deze opgave hoort tekst 1.

Inleiding

Deze opgave gaat over LEGO: het speelgoed en het bedrijf dat het speelgoed maakt. Het speelgoed bestaat uit gekleurde kunststofblokken en figuren.

Gebruik tekst 1.

LEGO werd beschuldigd van een gebrek aan diversiteit in zijn speelgoedproducten.

- 2p 1 Leg uit dat de mate van diversiteit in speelgoedfiguren in verband te brengen is met het hoofdconcept verhouding. Gebruik in je uitleg:
- het hoofdconcept verhouding;
 - een voorbeeld uit tekst 1.
- 2p 2 Beredeneer op welke wijze diversiteit in speelgoedfiguren de bindingen in de samenleving kan versterken. Gebruik in je redenering:
- het kernconcept representativiteit;
 - het hoofdconcept binding.
- 2p 3 Beredeneer dat een toename van de diversiteit in speelgoedfiguren kan zorgen voor een verandering in de socialisatie van kinderen. Gebruik in je redenering:
- het kernconcept cultuur;
 - het kernconcept socialisatie.

In de jaren zeventig zat een briefje met een boodschap ingesloten bij de verpakking van LEGO-speelgoed. De boodschap kwam op het volgende neer: “De behoefte om iets te creëren is bij jongens en meisjes even groot. Zij bouwen wat er in hun hoofd opkomt op de manier zoals zij willen. Niet alleen jongens maar ook meisjes vinden het leuk om een ruimteschip te bouwen. En niet alleen meisjes maar ook jongens vinden het leuk om poppenhuizen te bouwen.”

Een van de dimensies van Hofstede waarop culturen te onderscheiden zijn, is masculien versus feminien.

- 2p 4 Leg uit of de boodschap bij het LEGO-speelgoed meer past bij een masculiene of bij een feminiene cultuur. Gebruik in je uitleg een omschrijving van het begrip masculiene cultuur of van het begrip feminiene cultuur volgens de dimensie van Hofstede.

Opgave 1 LEGO

tekst 1

Eerste Lego-poppetje in rolstoel

Voor het eerst is een Lego-poppetje in een rolstoel gesignaleerd (...). Afgelopen jaar probeerde een actiegroep Lego ertoe te bewegen
5 ook mensen met een beperking op te nemen in hun figuurtjeslijn. De groep heet #ToyLikeMe, en wist online

20.000 handtekeningen te verzamelen (...). Aanvankelijk
10 antwoordde Lego dat iedereen met blokjes zijn 'eigen verhaal' kan bouwen, en geen aparte figuurtjes wilde maken. Maar dat is nu veranderd.

bron: NRC Handelsblad van 29 januari 2016

Opgave 2 Kermismensen

Bij deze opgave horen tekst 2 en tabel 1 .

Inleiding

Deze opgave gaat over kermismensen, mensen die de kermissen in het land verzorgen.

Gebruik tekst 2 en tabel 1.

De heilige communie is een feestelijk rooms-katholiek ritueel voor kinderen van ongeveer 7 jaar. In tabel 1 is secularisering te herkennen. Een kenmerk van rationalisering is dat de productie van kennis steeds meer centraal is komen te staan.

- 3p 5 a Leg uit dat secularisering past bij het proces van rationalisering. Gebruik in je uitleg:
- een voorbeeld uit tabel 1;
 - een **ander** kenmerk van het proces van rationalisering.
- b Leg uit of de viering van de communie zoals in tekst 2 beschreven, typerend is voor het proces van rationalisering. Gebruik in je uitleg een voorbeeld uit tekst 2.

Gebruik tekst 2.

- 2p 6 Leg uit welke functie van socialisatie te herkennen is in de viering van de communie. Gebruik in je uitleg:
- een functie van socialisatie;
 - een voorbeeld uit tekst 2.

Er zijn factoren die de sociale cohesie tussen burgers kunnen vergroten, zoals gedeelde waarden en normen.

- 1p 7 Beredeneer op welke wijze gedeelde waarden en normen de sociale cohesie binnen de kermisgemeenschap kunnen vergroten. Gebruik in je redenering het kernconcept sociale cohesie.

Opgave 2 Kermismensen

tekst 2

De communie is een heugelijke gebeurtenis in een kermisleven. (...) Enerzijds is er de behoefte van veel kermismensen om hun tradities voort te zetten. Een behoefte die, juist wanneer het financieel slecht gaat, sterker lijkt te worden. Het overgrote deel van de kermisexploitanten is katholiek. In een gemeenschap die zo klein is (...) is de behoefte aan deze tradities des te sterker. Het groots vieren van de communie is

van oudsher iets wat wordt gedaan door de kermis. Om God te eren, om familie en vrienden bij elkaar te krijgen, en (...) misschien ook als bedankje voor het kind dat altijd maar meereist en zich aan moet passen aan het leven van zijn ouders. (...) Anderzijds is zo'n groot feest, zoals een (...) exploitant vertelt "een manier om eventjes te ontsnappen aan de harde werkelijkheid van de kermis".

bron: de Correspondent van 18 februari 2014

tabel 1

Ontwikkelingen in de rooms-katholieke kerk, kerncijfers 2003-2012

sacramenten/rituelen	2003	2007	2012
kinderdoop		29.190	19.680
communie		36.800	27.460
vormsel		25.500	18.900
huwelijk		5.470	2.915
uitvaart		32.000	26.260
toetreding		730	530

bron: Sociaal en Cultureel Planbureau (2014)

Opgave 3 Het einde van Streuvel?

Alle gegevens in deze opgave zijn fictief.

Bij deze opgave horen de tabellen 2 en 3.

Inleiding

Streuvel is een gemeente met 1043 inwoners. In 2018 staat een gemeentelijke herindeling gepland. Streuvel en de veel grotere buurgemeente Lage Zoerden zullen dan worden samengevoegd tot een nieuwe gemeente. De belangrijkste aanleiding voor deze samenvoeging is dat hierdoor de nieuwe gemeente meer financiële middelen heeft om zorg te bieden aan kwetsbare groepen in de twee gemeenten, zoals mensen met langdurige schulden.

Een aantal inwoners is echter tegen deze herindeling en heeft zich georganiseerd in een actiegroep. De actiegroep heeft een raadgevend referendum aangevraagd: een volksstemming onder de kiesgerechtigde bevolking van Streuvel, die dan naar de stembus mag gaan om te stemmen voor of tegen de gemeentelijke herindeling. Om een raadgevend referendum aan te vragen, had de actiegroep een minimumaantal handtekeningen van de inwoners van Streuvel nodig. Dit aantal werd behaald, waardoor het raadgevend referendum doorging.

Gebruik de inleiding van deze opgave.

- 2p **8** Leg uit dat een referendum een politieke institutie is. Gebruik in je uitleg:
- het kernconcept politieke institutie;
 - een voorbeeld uit de inleiding van deze opgave.

Gebruik de inleiding van deze opgave.

- 2p **9** Geef een argument om de gemeentelijke herindeling **wel** door te voeren. Gebruik in je argumentatie:
- een voorbeeld uit de inleiding van deze opgave;
 - een kernconcept.
- Noem in je antwoord de naam van dit kernconcept.

Gebruik tabel 2.

In tabel 2 staan gegevens over de uitslag van het referendum. De gemeenteraad kan bij de besluitvorming over de gemeentelijke herindeling de uitslag van het referendum overnemen.

- 2p **10** Geef op grond van tabel 2 een argument voor de gemeenteraad om de uitslag van het referendum over te nemen. Gebruik in je argumentatie:
- een voorbeeld uit tabel 2;
 - een kernconcept bij het hoofdconcept verandering.
- Noem in je antwoord de naam van dit kernconcept.

Gebruik tabel 3.

Uit tabel 3 blijkt dat de tegenstemmers verschillende redenen hadden om tegen de gemeentelijke herindeling te stemmen.

- 2p 11
- Leg uit in welke reden van de tegenstemmers uit tabel 3 een kernconcept bij het hoofdconcept binding te herkennen is. Gebruik in je uitleg een kernconcept bij het hoofdconcept binding. Noem in je antwoord de naam van dit kernconcept.
 - Leg uit in welke **andere** reden van de tegenstemmers uit tabel 3 het begrip collectieve identiteit te herkennen is. Gebruik in je uitleg een omschrijving van het begrip collectieve identiteit.

Opgave 3 Het einde van Streuvel?

Alle gegevens in deze opgave zijn fictief.

tabel 2

Uitslag referendum gemeentelijke herindeling Streuvel

totale aantal kiesgerechtigden	782
opkomst	
voor de herindeling	236
tegen de herindeling	358
blanco	52
ongeldig	

tabel 3

Belangrijkste reden van tegenstemmers om tegen de gemeentelijke herindeling te stemmen (steekproef van 212 inwoners)

Ik ben van mening dat het eigen karakter van Streuvel verloren gaat (bijvoorbeeld de Streuvelse zomerfeesten).	52%
Ik ben van mening dat de nieuwe gemeenteraad onvoldoende zal opkomen voor de belangen van Streuvelaars.	35%
Ik ben (zeer) ontevreden over deze gemeenteraad.	10%
overig	
weet niet/geen mening	1%

Toelichting bij tabel 3

Aan 212 bewoners van Streuvel die bij het referendum tegen de gemeentelijke herindeling hebben gestemd (tegenstemmers) is gevraagd wat de belangrijkste reden was om tegen te stemmen. In tabel 3 staat de verdeling in procenten van deze belangrijkste redenen (percentages zijn afgerond op hele procenten).

Opgave 4 Straattaal of het Nederlands van de toekomst

Bij deze opgave hoort tekst 3.

Inleiding

Deze opgave gaat over het gebruik van straattaal door jongeren.

- 1p 12 Beredeneer of jongeren die dezelfde straattaal spreken, altijd een groep te noemen zijn. Gebruik in je redenering het kernconcept groepsvorming.

Gebruik tekst 3.

Er is een onderscheid tussen globalisering op economisch, juridisch, politiek, sociaal-cultureel en ecologisch gebied. Deze gebieden noemen we dimensies.

- 3p 13 Leg op grond van tekst 3 uit dat straattaal past bij een geglobaliseerde samenleving. Gebruik in je uitleg:
- het kernconcept globalisering;
 - een van de bovenstaande dimensies van globalisering;
 - een voorbeeld uit tekst 3.

Gebruik tekst 3.

In de laatste regel van tekst 3 staat: “Het is de taal van de straat en de sprekers zullen dus ook wel nooit verder komen dan die straat.” In dit citaat is een vooroordeel te herkennen over de sociale mobiliteit van jongeren die straattaal spreken. Dit vooroordeel kan gevolgen hebben voor de maatschappelijke positie van die jongeren.

- 2p 14 – Leg uit dat dit citaat gaat over de sociale mobiliteit van jongeren die straattaal spreken. Gebruik in je uitleg een omschrijving van het begrip sociale mobiliteit.
- Beredeneer op welke wijze dergelijke vooroordelen over de sociale mobiliteit van jongeren die straattaal spreken, gevolgen kunnen hebben voor de maatschappelijke positie van deze jongeren. Gebruik in je redenering een omschrijving van het begrip positietoewijzing.

Stel dat jij een onderzoek doet naar straattaal onder jongeren. De onderzoeksvraag is: “In hoeverre is er sprake van sociale cohesie tussen jongeren die dezelfde straattaal spreken?”

- 3p 15 – Formuleer een enquêtevraag om de mate van sociale cohesie te meten tussen jongeren die dezelfde straattaal spreken.
- Je mag het woord ‘cohesie’ niet gebruiken.*
- Formuleer vier antwoordmogelijkheden voor de persoon die de enquêtevraag beantwoordt.
- Geef een reden waarom je met deze enquêtevraag de mate van sociale cohesie meet. Gebruik in je antwoord het kernconcept sociale cohesie.

Opgave 4 Straattaal of het Nederlands van de toekomst

tekst 3

Straattaal

(...) Straattaal is een taal die steeds meer jongeren spreken. (...). Over het algemeen wordt het volgende verstaan onder straattaal: het
5 taalgebruik van jongeren in grote meertalige steden die Nederlandse woorden en uitdrukkingen vervormen of vervangen door materiaal uit
andere talen zoals (...) het Sranan
10 (Surinaamse taal), Marokkaans (Arabisch en/of Berber) en/of (Amerikaans-)Engels. (...)

Misverstanden

Veel mensen denken (...) dat alleen meertalige jongeren deze taal

15 spreken, en niet de jongeren die van huis uit eentalig Nederlands opgevoed zijn, terwijl ook die jongeren straattaal spreken. Verder is het niet zo dat jongeren straattaal
20 spreken omdat ze niet goed zijn in Nederlands. Ze spreken meerdere varianten van het Nederlands. (...)

De fascinatie voor jongerentaal (...) heeft te maken met hoe wij denken
25 over 'afwijkend' taalgebruik. Dat levert meestal een (...) beeld op (...) van de jongeren die het spreken: "Het is de taal van de straat en de sprekers zullen dus ook wel nooit
30 verder komen dan die straat." (...)

bron: Kennislink (2007) en NRC Handelsblad van 19 november 2012

Opgave 5 De glorie tijd en de neergang van de kraakbeweging

Bij deze opgave horen de teksten 4 en 5.

Inleiding

Deze opgave gaat over kraken. Kraken is het in gebruik nemen van een leegstaand gebouw zonder toestemming van de eigenaar. Het verschijnsel kraken kwam op in de jaren zestig als reactie op jarenlange leegstand van panden in tijden van woningnood. Kraken gebeurde onder andere door jonge mensen die moeilijk aan betaalbare woon- en werkruimte kwamen, met name studenten, werklozen en kunstenaars. Rond 1980 waren krakers erg actief. In die tijd kwamen zij regelmatig in aanvaring met de autoriteiten (politie en justitie). Tot 2010 was het wettelijk toegestaan om een gebouw te kraken als dat gebouw meer dan 12 maanden leegstond. In 2010 werd kraken volledig bij wet verboden, dus ook na 12 maanden leegstand.

Gebruik de inleiding van deze opgave.

Er zijn twee benaderingen die maatschappelijke conflicten verklaren: de conflictbenadering van Marx en de conflictbenadering van Huntington.

- 2p 16 Beredeneer of het conflict tussen krakers en de autoriteiten, zoals in de inleiding weergegeven, te verklaren is met de benadering van Marx of met de benadering van Huntington. Gebruik in je redenering:
- de inleiding van deze opgave;
 - een kenmerk van de gekozen benadering.

Gebruik de inleiding van deze opgave.

Vanuit politieke stromingen kan er verschillend gedacht worden over een kraakverbod.

- 2p 17 Geef een argument **voor** een kraakverbod. Gebruik in je argumentatie:
- een voorbeeld uit de inleiding van deze opgave;
 - een uitgangspunt van de liberale stroming.

Gebruik tekst 4.

In tekst 4 wordt verslag gedaan van een ontruiming van kraakpanden in Amsterdam-Oost. In de beschrijving van de ontruiming zijn verschillende soorten machtsbronnen te herkennen.

- 2p 18 Geef:
- een actor uit tekst 4 die over een politieke machtsbron beschikt;
 - een voorbeeld uit tekst 4 waar het gebruik van deze politieke machtsbron uit blijkt.

Gebruik tekst 4.

In het overheidsbeleid zijn verschillende strategieën voor de bestrijding van criminaliteit te herkennen. Een strategie is ondersteuning en hulpverlening.

- 2p 19 – Welke twee **andere** strategieën zijn te herkennen in tekst 4?
– Geef bij elke strategie een voorbeeld uit tekst 4.

Gebruik tekst 4.

Er zijn twee modellen die beschrijven hoe actoren zich opstellen bij een conflict: het harmoniemodel en het conflictmodel.

- 2p 20 Leg uit welk model te herkennen is in het gedrag van de krakers in tekst 4. Gebruik in je uitleg:
– een kenmerk van het gekozen model;
– een voorbeeld uit tekst 4.

Gebruik tekst 4.

Er zijn verschillende factoren of omstandigheden die belangrijk zijn voor het slagen van een effectieve samenwerking. Een van die factoren is compromisbereidheid.

- 2p 21 – Welke **andere** factor dan compromisbereidheid die belangrijk is voor het slagen van een effectieve samenwerking is te herkennen in tekst 4?
– Geef van deze factor een voorbeeld uit tekst 4.

Gebruik tekst 5.

- 4p 22 Leg met behulp van tekst 5 uit dat de kraakbeweging in haar glorie tijd macht had. Gebruik in je uitleg:
– twee elementen van het kernconcept macht;
– bij elk element een voorbeeld uit tekst 5.

Gebruik tekst 5.

Een begrip uit de mediaframing-hypothese is het begrip frame. In tekst 5 zijn frames over kraken te herkennen.

- 1p 23 Welke verandering in het frame over kraken is in tekst 5 te herkennen? Gebruik in je antwoord een omschrijving van het begrip frame uit de mediaframing-hypothese.

Gebruik tekst 5.

- 3p **24** Beredeneer met behulp van tekst 5 waarom een kraakverbod in de glorie tijd van de kraakbeweging **niet** werd ingevoerd. Gebruik in je redenering:
- de kraakbeweging **of** de Eerste Kamer als betrokkene in de politieke besluitvorming;
 - een van de barrières van het barrièremodel;
 - een voorbeeld van deze barrière uit tekst 5;
 - een omschrijving van het begrip hindermacht of realisatiemacht.

Gebruik tekst 5.

Uit tekst 5 blijkt dat criminaliteit een relatief begrip is.

- 2p **25** Leg op grond van tekst 5 uit dat criminaliteit een relatief begrip is. Gebruik in je uitleg een voorbeeld uit tekst 5.

Opgave 5 De glorie tijd en de neergang van de kraakbeweging

tekst 4

Observatie van een ontruiming

Het is een zonnige dag, Pasen 2009, als in Oost¹⁾ drie panden naast elkaar worden gekraakt. Het gaat om voormalige sociale huurwoningen die 5 gerenoveerd zijn en nu voor veel hogere prijzen verhuurd zouden moeten worden. Een groep van tegen de 50 krakers neemt de panden in gebruik. Doordat ongeruste burens de 10 politie hebben gebeld, is deze zeer snel ter plaatse. (...) Volgens de politie is de deur zichtbaar opengebrouwen, wat een strafbaar feit betekent. Er volgt een lange 15 discussie tussen woordvoerders van de krakers en de politie. (...) Na enige tijd draagt de politie de krakers op het pand te verlaten. Reden: het heeft nog geen jaar 20 leeggestaan. Na kort overleg besluit de groep krakers het pand niet te verlaten, want volgens hen heeft het wel langer dan een jaar leeggestaan. Hierop kondigt de politie aan dat de

25 ME²⁾ zal komen om het pand te ontruimen. (...) Op het moment dat de politie de straat gaat afzetten moeten de krakers een keuze maken. Het pand 30 in, op straat blijven, beide met het risico van arrestatie, of achter de afzetting van de politie gaan staan. Op het laatste moment besluit een tiental krakers naar binnen te gaan. 35 Zo'n 25 man blijft over om buiten de deur te blokkeren. Zij geven hun identiteitspapieren en telefoons mee aan anderen, die achter de afzetting staan. (...) 40 Als uiteindelijk het eerste peloton ME arriveert, gaat alles heel snel. (...). Binnen enkele minuten is de straat 'schoon' en kan de ontruiming beginnen. (...) 45 Om elf uur 's avonds keert de rust weer. De drie gekraakte panden zijn ontruimd, zowel krakers als politie zijn vertrokken. Voor elk van de drie panden staat een beveiligiger. (...)

bron: Reeks Criminologie van Faculteit der Rechtsgeleerdheid VU (2009)

noot 1 Amsterdam-Oost

noot 2 Mobiele Eenheid, een onderdeel van de politie

tekst 5

De gloriëtijd en de tijd van neergang van de kraakbeweging

Gloriëtijd

Kraken kon rekenen op brede sympathie vanwege de maatschappelijke thema's die zij aankaarte, maar ze hadden in de
5 vele jonge werklozen en studenten ook een grote achterban, die fysiek te mobiliseren was. (...)

De kraakbeweging, die beschikte over eigen 'binnen-media' en ook
10 positieve aandacht kreeg in reguliere media, was in de jaren '80 zeer goed in staat haar boodschap te verkondigen. (...)

In mei 1976 wordt de Anti-kraakwet,
15 waarin kraken strafbaar is gesteld, aangenomen door de Tweede Kamer. In landelijke protestdagen toont de prille kraakbeweging haar onvrede en wijst men op de grote
20 woningnood die bestaat terwijl er veel leegstand is (...). Uiteindelijk besluit de Eerste Kamer in februari 1978 de wet niet in behandeling te nemen, met als argument dat een
25 anti-kraakwet vergezeld dient te gaan

van een leegstandswet (...). Hierdoor treedt de Anti-kraakwet niet in werking. (...)

Een kraakverbod was politiek niet
30 haalbaar. (...) Het lukte krakers om woningnood en leegstand tot de centrale thema's te maken. Er kwam een 'leegstandswet' in plaats van een kraakverbod. (...)

Tijd van neergang

35 Er is een verandering waarneembaar in het politieke klimaat, rechtse politici nemen het voortouw. (...) In oktober 2003 wordt een motie ingediend (...). Dit is de aanloop voor
40 nieuwe wetgeving, die in oktober 2010 zal leiden tot het kraakverbod. (...)

De issues waar de beweging zich hard voor maakt zijn van de
voorpagina's van de kranten
45 verdwenen en nieuwsitems richten zich nu voornamelijk op het gebruikte geweld en het aantal aangehouden personen. (...)

bron: Tijdschrift voor Criminologie (2012)